

Bijbelstudie: Onwaarschijnlijke instrumenten

Over een God die mensen kiest die wij niet zouden vragen

Samen lezen: Richteren 1:1-4 (Het afbrokkelende vertrouwen)

Richteren 3:12-15 (Ehud)

Richteren 16:4-6 en 28-30 (Simson)

Kerntekst ter overdenking:

"Door het dwaze Gods wordt het wijze der wereld beschaamd, en door het zwakke Gods wordt het sterke der wereld tenietgemaakt." (1 Korinthe 1:25 en 27)

1. Introductie: De menselijke selectieprocedure in een donkere tijd

Wanneer er in een bedrijf, een vereniging of in de kerk een belangrijke vacature openstaat, zoeken we naar de beste papieren. We stellen profielschetsen op. We zoeken naar standvastige leiders, mensen met een vlekkeloze reputatie, emotionele stabiliteit, charisma en een natuurlijke autoriteit. Wij selecteren op basis van kracht, geschiktheid en maatschappelijk succes.

Wie het Bijbelboek Richteren openslaat, ontdekt al snel dat God een totaal andere selectieprocedure hanteert. De geschiedenis van Israël na de dood van de grote leider Jozua is er een van diep verval. Het volk krijgt de duidelijke, dure roeping om het beloofde land te zuiveren en volledig op God te vertrouwen. Maar al vanaf het begin brokkelt dit geloof af. Uit angst en een gebrek aan zelfvertrouwen durft de stam Juda niet alleen op Gods belofte te vertrouwen; ze vragen de stam Simeon mee om menselijke zekerheid in te bouwen. Dit wantrouwen leidt direct tot een morele glijbaan. In plaats van de afgoderij uit te bannen, neemt Israël de godendienst van de Kanaänieten over als een kwaadaardig gezwel dat om zich heen grijpt. Vanaf dat moment treedt een schrikkelijk, monotoon refrein in werking: de richterencyclus. Het volk vervalt in zonde en afgoderij, God tuchtigt hen door vijanden te sturen, het volk schreeuwt in diepe nood om hulp, en God antwoordt in Zijn oneindige geduld door een 'richter' (een bevrijder) te sturen die rust brengt. Maar zodra de rust er is, begint de ellende weer van voren af aan. Het gaat 21 hoofdstukken lang van kwaad tot erger.

Het meest opmerkelijke aan deze geschiedenis is echter wie God stuurt om de verlossing te brengen. De biografieën van deze redders zijn op z'n zachtst gezegd

verbijsterend. Het zijn stuk voor stuk mensen die onze moderne sollicitatiecommissies of kerkenraden onmiddellijk aan de kant zouden hebben gelegd. Mensen die wij nooit zouden vragen. Waar de mannen hun geestelijke verantwoordelijkheid lieten liggen, verlegde God zelfs het initiatief naar daadkrachtige vrouwen om de gevestigde orde wakker te schudden. God kiest bewust voor het onwaarschijnlijke, omdat Hij Zijn eer met niemand deelt. Wanneer een gebroken of gemarginaliseerd mens de overwinning behaalt, kan niemand eromheen: dit was de hand van God alleen.

2. De buitenstaanders en de mislukkelingen

Laten we eens nauwkeuriger kijken naar de galerij van richters die God aan het volk geeft. Hun verhalen dwingen ons om onze menselijke maatstaven los te laten.

Ehud: De man met de beperking

Ehud was linkshandig. In de toenmalige cultuur van het Midden-Oosten werd linkshandigheid niet simpelweg gezien als een fysieke voorkeur, maar vaak als een zwakte, een handicap of een onhandigheid die iemand ongeschikt maakte voor de reguliere krijgsmacht. De militaire standaarden waren volledig ingesteld op rechtshandige strijders. Juist deze man, die door de legertop zou zijn afgekeurd, wordt door God uitgekozen. En het is precies zijn 'beperking' – het feit dat hij zijn zwaard op een onverwachte plek (zijn rechterheup) draagt – waardoor hij de vijandige koning Eglon kan verrassen en Israël kan bevrijden.

Gideon: De angstige minderheid

Toen de engel van de Heere bij Gideon kwam, zat Gideon diep weggedoken in een wijnpers om tarwe te dorsen, uit pure angst voor de Midianieten. Als Gideon de roeping krijgt om Israël te redden, is zijn eerste reactie een opsomming van zijn eigen onbeduidendheid: "Och, mijn heer, waarmee zal ik Israël verlossen? Zie, mijn duizend is het armste in Manasse, en ik ben de kleinste in mijns vaders huis." Gideon bezat geen enkele koninklijke allure. Hij was de kleinste van de armste familie. Toch noemt God deze angstige, twijfelende man een "strijdbare held".

Jefta: De sociale verschoppeling

Jefta had de maatschappelijke wind volledig tegen. Hij was een buitenechtelijk kind, destijds hardop een "hoerenkind" genoemd. Vanwege zijn afkomst werd hij

door zijn eigen halfbroers verstoten en het ouderlijk huis uitgejaagd. Hij leefde als een zwerver en een banneling aan de rand van de samenleving, Omringd door "leeglopers". Gezien zijn achtergrond en zijn ruige levensstijl zouden wij hem nooit hebben gevraagd voor een respectabele leiderschapspositie. Maar wanneer de nood hoog is, gebruikt God juist deze verschoppeling om de Ammonieten te verslaan.

3. De moreel zwakken en het falen van de sterken

God kiest niet alleen mensen met een maatschappelijke of fysieke achterstand; Hij deinst er zelfs niet voor terug om te werken door mensen die moreel en geestelijk diepe deuken oplopen.

Simson: De zedelijk zwakke held

Simson is misschien wel het meest schurende voorbeeld in het hele Richterenboek. Hij was een man met bovennatuurlijke spierkracht, maar met een flinterdun karakter. Hij was een man die zijn hartstochten absoluut niet in toom kon houden, die zedelijk zeer zwak was en menigmaal viel. Simson dreef op impulsiviteit, wraakgevoelens en bezocht prostituees. We zouden hem in de kerk vandaag de dag niet gauw in het ambt hebben gesteld. En toch... de Geest van de Heere kwam herhaaldelijk over hem. Zelfs in zijn diepste val, blind en vastgeketend in de tempel van de Filistijnen, hoort God zijn gebed. God klaart Zijn klus door een moreel wrak heen.

Het initiatief van de vrouw

Een ander krachtig bewijs dat God buiten onze gebaande paden treedt, is de prominente rol van vrouwen in deze periode. In de toenmalige patriarchale cultuur was het de expliciete taak van de mannen om op de bres te staan voor de rechten van God en het volk te leiden. Maar de mannen lieten het op cruciale momenten afweten. Barak miste de moed en durfde alleen op te trekken als de profetes Debóra met hem meeging.

Omdat de mannen hun verantwoordelijkheid niet namen, verlegde God het initiatief. Niet de generaal Barak krijgt de uiteindelijke eer van de overwinning, maar Jaël, een gewone huisvrouw die de vijandige legerleider Sísiera met een tentpin uitschakelt. We zien dit krachtige vrouwelijke initiatief ook bij Achsa, de vrouw die – in tegenstelling tot de mannen om haar heen – wél de geestelijke

scherpte heeft om te vragen om de cruciale waterwells. God schudt de gevestigde orde wakker door de rollen volledig om te draaien.

4. De theologische betekenis voor vandaag

Wat willen al deze geschiedenissen uit Richteren ons vandaag de dag zeggen?

Ten eerste legt het onze eigen menselijke hoogmoed bloot. Wij zijn snel geneigd om te denken dat Gods Koninkrijk afhankelijk is van onze talenten, onze intellectuele capaciteiten, onze vroomheid of onze maatschappelijke invloed. Richteren trekt hier een dikke streep doorheen. God heeft onze zogenaamde 'kracht' niet nodig. Sterker nog, onze vermeende kracht zit Hem vaak in de weg, omdat we dan op onszelf gaan vertrouwen.

Ten tweede legt het de nadruk op Gods soevereine genade. Het feit dat God feilbare, zwakke en onvolmaakte mensen gebruikt, betekent niet dat Hij hun zonde of hun angst goedkeurt. Het betekent wel dat Gods plannen en Zijn trouw groter zijn dan de beperkingen van de instrumenten die Hij gebruikt. Tegenover de voortdurende ontrouw van de mens staat de blijvende, onwankelbare trouw van Jehova.

Dit is de rode draad die doorloopt tot in het Nieuwe Testament. De apostel Paulus schreef later aan de gemeente van Korinthe dat God het dwaze en zwakke kiest om het wijze en sterke te beschamen. Jezus Christus koos geen theologen of politieke machthebbers als Zijn discipelen, maar eenvoudige vissers en omstreden tollenaars. De ultieme redding van de wereld vond niet plaats via een triomfantelijk leger, maar via een bloedende, schijnbaar volkomen zwakke Man aan een Romeins kruis.

Gespreksvragen

1. De menselijke blik versus Gods blik: Als je kijkt naar de richters (Ehud de linkshandige, Gideon de angstige, Jefta de verschoppeling, Simson de zedelijk zwakke), wie van hen schuurt het meeste met jouw persoonlijke beeld van een 'geestelijk leider'? Waarom?
2. Kerk en ambt: Er wordt gesteld dat we iemand als Simson vandaag de dag niet gauw in het ambt zouden stellen vanwege zijn zwakheden. Hoe balanceren we in de kerk van nu de bijbelse eisen voor karakter en betrouwbaarheid (zoals in de brieven aan Timotheüs) met het feit dat God ook door diep feilbare mensen heen werkt?
3. Persoonlijke zwakheid: Heb jij je in je geloofsleven of in de dienst aan God wel eens 'ongeschikt', te min of te zwak gefungeerd (vergelijkbaar met Gideon of Ehud)? Hoe bemoedigt of uitgedaagd voel jij je door de wetenschap dat God juist zulke instrumenten zoekt?
4. De rol van menselijke zekerheden: In het begin zien we dat Juda niet alleen durft te vertrouwen op Gods belofte, maar de stam Simeon meevraagt voor de zekerheid. Welke 'Simeons' (menselijke hulpmiddelen, structuren of nep-zekerheden) zoeken wij vandaag de dag op in plaats van puur op Gods woord te rusten?
5. Geestelijk leiderschap en initiatief: In deze geschiedenis zien we dat God vrouwen zoals Debóra en Jaël inzette omdat de mannen hun geestelijke roeping lieten liggen. Hoe kunnen mannen en vrouwen in de huidige tijd elkaar scherp houden en aanmoedigen om de verantwoordelijkheid te nemen die God hen geeft?
6. Eer aan God: Als God uitsluitend perfecte en sterke mensen zou gebruiken voor Zijn werk, wat zou dat dan doen met onze gebedslevens en onze dankbaarheid? Hoe helpt dit thema ons om de focus te verleggen van de 'mens op het podium' naar God Zelf?